

Република Македонија
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ

Предлог на закон за изменување на Законот за хартии од вредност

Скопје, __.__. 2013 година

ВОВЕД

I.Оцена на состојбите во областа на хартии од вредност и причини за донесување на законот

Со Предлог законот за измена и дополнување на Законот за трговски друштва се овозможува постоечки акционер кој што дал заем на трговското друштво кое е во целосна негова сопственост, или заемот го дало друго трговско друштво кое е основано и е во целосна сопственост на акционерот, да може да се трансформира во влог во друштвото во постапка за зголемување на основната главнина.

Со цел усогласување на Законот за хартии од вредност со измената на Законот за трговски друштва, односно за да се овозможи запишување на заемот на содружникот, односно постоечкиот акционер како влог во акционерското друштво на кое тој го дал заемот, потребно е да се измени Законот за хартии од вредност, поточно да се прошири дефиницијата за приватна понуда. Проширувањето на дефиницијата за приватна понуда е со цел да се овозможи на постоечки акционер заемот кој го дал во друштвото да може да го трансформира во влог во друштвото во постапка за зголемување на основната главнина на друштвото.

Согласно постојната законска регулатива финансиските извештаи на Комисијата за хартии од вредност се изготвуваат во согласност со меѓународните стандарди за финансиско известување и се ревидирани од овластен ревизор. Во досегашниот период сметководтсвената евиденција на Комисијата се водеше со користење на сметководствени услуги од сметководтсвено биро. Во моментот, започнати се активности за комплетно преземање на водењето на сметководтството во Комисијата. За таа цел со измената на законот се врши доуредување на начинот на изготовка на финансиските извештаи на Комисијата за хартии од вредност.

Централниот депозитар за хартии од вредност согласно постојната регулатива има обврска еднаш месечно да објавува список на физички и правни лица кои поседуваат над 5% хартии од вредност на акционерско друштво со посебни обврски за известување. Со измените на Законот за хартии од вредност од јануари 2013 година, со кој се вовеле задолжителната котација на акционерските друштва, сите друштва кои преминаа на задолжителна котација се избришаа од регистарот на друштва со посебни обврски за известување. Со намалување на бројот на акционерските друштва со посебни обврски за известување се намали бројот на акционерските друштва за кои депозитарот објавува списоци за физички и правни лица за поседување на над 5% хартии од вредност. Со цел зголемување на транспарентноста на пазарот на хартии од вредност, се предлагаат измени на Законот за хартии од вредност со кои Централниот депозитар се обврзува еднаш неделно да објавува на својата веб страна список на физички и правни лица кои поседуваат над 5% хартии од вредност не само на акционерските друштва со

посебни обврски за известување туку и на акционерските друштва кои котираат на берза.

Понатаму, со измената се предлага во делот кој се однесува на обврската за известување за зделки со заинтересирана страна, известувањето да биде за зделки со заинтересирани страни кои изнесуваат 10% и повеќе наместо досегашното законско решение со кое беше предвидено да се известува за зделки кои надминуваат 10% од вредноста на активата на друштвото.

Исто така, измените на Законот за хартии од вредност се резултат и на потребата од усогласување со Законот за прекршоците, и се во делот на уредување на постапката за спогодување и воведување на можност за поднесување на жалба против решенијата на прекршочниот орган до новоформираната Државната комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка.

II. Цели, начела и основни решенија на предлогот на закон

Донесувањето на Предлогот на закон за изменување на Законот за хартии од вредност е со цел усогласување на дефиницијата за приватна понуда во Законот за хартии од вредност со Предлог законот за измена на Законот за трговски друштва, со кој се дава можност заемот од основачот на друштвото кој е и стопостотен сопственик да се трансформира во влог во друштвото во постапка на зголемување на основната главнина на друштвото. Исто така, се врши доуредување на начинот на изготвка на финансиските извештаи на Комисијата за хартии од вредност, заради префрлање на водењето на сметководтството на Комисијата од сметководтсвено биро во рамки на Комисијата и во делот кој се однесува на обврската за известување за зделки со заинтересирана страна, се уредува известувањето да биде за зделки со заинтересирани страни кои изнесуваат 10% и повеќе.

Понатаму, со измената на законот се предлага да се изврши измена на Законот за хартии од вредност со која Депозитарот ќе објавува на својата веб страна список од секое физичко и правно лице кое поседува над 5% од која било класа на хартии од вредност вредност не само на акционерските друштва со посебни обврски за известување туку и на акционерските друштва кои котираат на берза.

Постапувајќи по Заклучокот од 158-та седница на Владата на Република Македонија со кој се задолжуваат сите министерства да подготват измени на законите во нивна надлежност во насока на усогласување на законите со Законот за прекршоци се предлагаат и измени на Законот за хартии од вредност. Усогласувањето е во делот на постапката за спогодување и можноста за поднесување на жалба против решенијата на прекршочниот орган до

новоформираната Државната комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка.

Предлогот чие донесување се предлага се заснова врз истите начела врз кои се заснова и постојниот закон.

Основни решенија на предложениот Закон за изменување на Законот за хартии од вредност се:

- проширување на дефиницијата за приватна понуда,
- уредување на начинот на изготвка на финансиските извештаи на Комисијата за хартии од вредност, заради префрлање на водењето на сметководтството на Комисијата од сметководтсвено биро во рамки на Комисијата,
- проширување на обврската на Централниот депозитар за хартии од вредност да објавува на својата веб страна список на физички и правни лица кои поседуваат над 5% хартии од вредност не само на акционерските друштва со посебни обврски за известување туку и на котираните друштва,
- утврдување на износот на зделки со заинтересирана страна на 10% и повеќе од активата на друштвото,
- уредување на постапката на спогодување и
- воведување на можност за поднесување на жалба против решенијата на прекршочниот орган до новоформираната Државната комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка.

III.Оцена на финансиските последици од предлогот на закон врз Буџетот и другите јавни финансиски средства

Донесувањето на овој закон нема да има импликации врз Буџетот на Република Македонија.

IV.Процена на финансиските средства потребни за спроведување на законот и начинот на нивното обезбедување, како и податоци за тоа дали спроведувањето на законот повлекува материјални обврски за одделни субјекти

Спроведување на законот не повлекува обезбедување на финансиски средства, ниту повлекува материјални обврски за одделни субјекти.

V. Усогласеност на предлогот на закон со правото на европската унија
/

VI. Потреба од донесување на подзаконски акти врз основа на овој закон
/

Предлог на Закон за изменување на Законот за хартии од вредност

Член 1

Во Законот за хартии од вредност ("Службен весник на Република Македонија" бр. 95/2005, 25/2007, 7/2008, 57/2010, 135/2011 и 13/2013) во член 2, точката 28 се менува и гласи:

„„Приватна понуда“ е понуда за запишување и уплаќање на хартии од вредност:

- која е упатена на не повеќе од 20 лица поединечно именувани во актот за издавање на хартии од вредност кои не се акционери во акционерското друштво и кои не се поврзани лица со акционерите во акционерското друштво, освен ако со друг закон поинаку не е регулирано или ако обврската за акционерот да го зголеми учеството во основната главнина е наметната од страна на регулаторен орган врз основа на овој или друг закон;
- која е упатена само на институционални инвеститори;
- во случај на зголемување на основната главнина од средства на друштвото;
- во случај на условно зголемување на основната главнина;
- во случај на присоединување на акционерски друштва;
- во случај на зголемување на основната главнина со заем којшто се трансформира во влог во друштвото во постапка на зголемување на основната главнина на друштвото.“

Член 2

Во член 67, ставот (5) се менува и гласи:

„На првиот работен ден од неделата депозитарот објавува на својата веб страница список на секое физичко и правно лице кое поседува над 5% од која било класа на хартии од вредност на котираните друштва и акционерските друштва со посебни обврски за известување.“

Член 3

Во член 69, ставот (2) се менува и гласи:

„Депозитарот ја известува Комисијата во рок од пет работни дена по евидентирањето на преносот на хартиите од вредност со кој сопственикот на хартии од вредност стекнува вкупно повеќе од 5% на кој било род и класа на

хартии од вредност издадени од страна на котираните друштва и акционерските друштва со посебни обврски за известување.“

Член 4

Во член 158 став (1) во точката 4) зборовите „надминува 10%“ се заменуваат со зборовите „изнесува 10% и повеќе“.

Член 5

Во член 230 зборовите „кои се во согласност со меѓународните стандарди за финансиско известување“ се бришат.

Член 6

Во членот 232-а ставот (1) се менува и гласи:

“(1) За прекршоците утврдени во овој закон прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува Комисијата за хартии од вредност (во натамошниот текст: Прекршочен орган).

Ставот (8) се менува и гласи:

„(8) Против решенијата на Прекршочниот орган, со кои се изрекува прекршочна санкција може да се поднесе жалба во рок од осум дена од денот на приемот на одлуката преку прекршочниот орган до Државната комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка (во натамошниот текст: Државната комисија).“

Член 7

Насловот на членот 232-в и членот 232-в се менуваат и гласат:

„Постапка за спогодување

Член 232-в

(1) За прекршоците утврдени во овој закон, овластените лица од страна на Комисијата за хартии од вредност за спроведување надзор, во рамки на своите овластувања, ќе изготват записник за констатиран прекршок и во истиот ќе му предложат на сторителот на прекршокот постапка на спогодување и постигнување согласност со која сторителот на прекршокот треба да ја плати

глобата, другите давачки, да ги отстрани последиците од прекршокот или да исполни некоја обврска.

(2) Постапката за спогодување се води пред Комисија за спогодување составена од три лица кои се вработени во Комисијата за хартии од вредност, а кои ги именува Преседателот на Комисијата за хартии од вредност.

(3) Членовите на Комисијата за спогодување треба да имаат завршено минимум високо образование.

(4) Комисијата за спогодување работи на седници во полн состав на кои задолжително присуствуваат претставници на сторителот на прекршокот и овластено лице од страна на Комисијата за хартии од вредност за спроведување надзор кое го констатирало прекршокот.

(5) Овластените лица од страна на Комисијата за хартии од вредност за спроведување надзор за случаите од ставот (1) на овој член составуваат записник во кој се констатира согласноста на двете страни за покренување на постапка за спогодување, на кој се потпишува и сторителот на прекршокот и во рок од три дена од потпишувањето на записникот го доставуваат до Комисијата за спогодување од ставот (2) на овој член.

(6) Постапката на спогодување е итна.

(7) Ако постапката на спогодување успее во рок од осум дена од денот кога е започната постапката пред Комисијата за спогодување, се склучува спогодба со сторителот на прекршокот.

(8) Во спогодбата се утврдуваат обврските на сторителот на прекршокот, а особено:

- 1) висината и начинот на плаќање на глобата;
- 2) висината и начинот на плаќање на други давачки и трошоци;
- 3) мерките кои треба да ги преземе сторителот со цел да ги отстрани последиците од прекршокот или
- 4) други обврски кои треба да ги исполни сторителот.

(9) Спогодбата од ставот (7) од овој член има сила на извршна исправа. Ако сторителот на прекршокот не ја плати глобата во утврдениот рок, таа ќе се достави на органот на управата надлежен за присилно извршување.

(10) Ако постапката на спогодување не успее, Комисијата за спогодување во рок од три дена ги известува овластените лица од страна на Комисијата за хартии од вредност за спроведување надзор кои го констатирале прекршокот, да поднесат барање за поведување на прекршочна постапка до Прекршочната комисија при Комисијата за хартии од вредност, а трошоците на постапката паѓаат на товар на сторителот.

(11) Комисијата за хартии од вредност донесува деловник и трошковник за работа на Комисијата за спогодување. Висината и видот на трошоците утврдени во трошковникот се определуваат врз основа на реалните трошоци што ги има Комисијата за хартии од вредност заради обезбедување на работа на Комисијата за спогодување.

(12) Комисијата за спогодување води евиденција за поведените постапки за спогодување и за нивниот исход.“

Член 8

Прекршочните постапки кои се започнати до денот на отпочнувањето со примената на овој закон ќе завршат согласно со одредбите од Законот за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 95/2005, 25/2007, 7/2008, 57/2010,135/2011 и 13/2013) во рок од шест месеци од денот на отпочнување со примена на овој закон.

Член 9

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, освен одредбите 6 и 7 на овој закон кои ќе отпочнат да се применуваат со денот на отпочнувањето на примената на Законот за прекршоците („Службен весник на Република Македонија“ бр._____/13).

Образложение:

I. Објаснување на содржината на одредбите на предлогот на законот

Во Законот за хартии од вредност во член 2, точка 28 е дефинирано дека, приватна понуда е понуда за запишување и уплаќање на хартии од вредност, која е упатена на не повеќе од 20 лица кои не се акционери во акционерското друштво и кои не се поврзани лица со акционерите во акционерското друштво, а кои се поединечно именувани во актот за издавање на хартии од вредност или се однесува само на институционални инвеститори, освен приватна понуда од член 27 став 7 на Законот за хартии од вредност.

Со Предлог законот за измена и дополнување на Законот за трговски друштва се овозможува постоечки акционер кој што дал заем на трговското друштво кое е во целосна негова сопственост, или заемот го дало друго трговско друштво кое е основано и е во целосна сопственост на акционерот, да може заемот кој го дал да го трансформира во влог во друштвото во постапка на зголемување на основната главнина.

Со цел да се овозможи запишување на заемот на постоечкиот акционер како влог во акционерското друштво на кое тој го дал заемот, потребно е да се измени дефиницијата за приватна понуда. Имено, со предложената измена на дефиницијата за приватна понуда акционерското друштво ќе може да го трансформира заемот даден од акционерот во влог во друштвото.

Исто така, со предложената дефиниција на приватната понуда се врши надминување на одредени состојби со коишто се соочуваа акционерските друштва при потреба за зголемување на основната главнина со издавање на нови акции по пат на приватна понуда. Имено, досегашната дефиниција на приватната понуда има рестриктивен опфат во поглед на потребата на акционерските друштва да вршат условно зголемување на основната главнина. Со Законот за трговски друштва е регулирана постапката на условно зголемување на основната главнина на друштвата (остварување на правото на конверзија на конвертибилните обврзници во акции, присоединување на едно друштво кон друго и остварување на право на акции на вработените и членовите на органот на управување). Акциите кои се издаваат во постапката на условно зголемување на основната главнина се издаваат на однапред определени лица според однапред дефинирани услови со одредени дејствија и акти кои претходат на одлуката за емисија на акциите. Имајќи ја во предвид специфичноста на условното зголемување на основната главнина и фактот што тоа се врши исклучиво во точно утврдени случаи, акциите што се издаваат во постапка на условно зголемување на основна главнина не би можело да се реализира преку јавна понуда на хартии од вредност.

Со членот 2 од Предлогот законот со кој се менува членот 67 став (5) од Законот за хартии од вредност, се предлага проширување на обврската на Централниот

депозитар за хартии од вредност еднаш неделно на својата веб страна да објавува список на физички и правни лица кои поседуваат над 5% хартии од вредност не само на акционерските друштва со посебни обврски за известување туку и на котираните друштва. Како резултат на измената на членот 67 од Законот, се врши и измена на членот 69 со која депозитарот ја известува Комисијата за хартии од вредност во рок од пет работни дена за стекнување на повеќе од 5% хартии од вредност издадени од акционерски друштва со посебни обврски за известување и од акционерски друштва котирани на берза.

Со членот 4 од Предлогот се менува членот 158 од законот кој се однесува на обврската на акционерските друштва за доставување на тековни извештаи и ценовно чувствителни информации до Комисијата. Измената се предлага во делот кој се однесува на обврската за известување за зделки со заинтересирана страна односно се предлага известувањето да биде за зделки со заинтересирани страни кои изнесуваат 10% и повеќе наместо досегашното законско решение со кое беше предвидено да се известува за зделки кои надминуваат 10% од вредноста на активата на друштвото. Ваквата измена произлегува од добиени забелешки од тимот кој го подготвува извештајот „Doing Business“, кој побарува да бидат вклучени и зделките со заинтересирани страни во вредност и од 10% од вредноста на активата на друштвото.

Согласно постојната законска регулатива финансиските извештаи на Комисијата за хартии од вредност се изготвуваат во согласност со меѓународните стандарди за финансиско известување и се ревидирани од овластен ревизор. Во досегашниот период сметководствена евиденција на Комисијата се водеше со користење на сметководствени услуги од сметководствено биро. Во моментот, започнати се активности за комплетно преземање на водењето на сметководството во Комисијата. За таа цел со членот 5 од предлог законот се врши доуредување на начинот на изготвка на финансиските извештаи на Комисијата за хартии од вредност.

Согласно постојниот закон против решенијата на Прекршочниот орган, со кои се изрекува прекршочна санкција може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежниот суд. Со членот 6 од предлог законот се предвидува можност за поднесување на жалба против решенијата на прекршочниот орган до новоформираната Државната комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка.

Со членот 7 од предлог законот се уредува постапката на спогодување. Со измената се врши термилошко усогласување на постапката која е уредена со постојниот закон со законот за прекршоци. Исто така покрај досегашните можности кои му се понудени на сторителот на прекршокот согласно постапката за спогодување (плаќање на глоба, други давачки или отстранување на последици од прекршокот) се предвидува и можност за исполнување и на некој друга обврска. Понатаму со постојниот закон е предвидено согласноста за спогодување

да се постигне во рок од осум дена. Со измените се предлага да се предвиде и можност ако постапката на спогодување не успее, комисијата за спогодување во рок од три дена ги известува овластените лица од страна на Комисијата за хартии од вредност за спроведување надзор кои го констатирале прекршокот, да поднесат барање за поведување на прекршочна постапка до Прекршочната комисија при Комисијата за хартии од вредност.

II. Меѓусебна поврзаност на решенијата содржани во предложените одредби

Одредбите кои се предлагаат во Предлог на законот се во меѓусебна поврзаност со одредбите од основниот закон.

III. Последици што ќе произлезат од предложените решенија

Со донесувањето на Предлогот на Законот за изменување на Законот за хартии од вредност се постигнува целта за усогласување на постојниот закон со новиот закон за прекршоци.

ИЗВОД ОДРЕДБИ
од Законот за хартии од вредност што се изменуваат

Дефиниции
Член 2

Одделните изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. "Акција" е сопственичка хартија од вредност, која претставува неделив и идеален дел од основната главнина на акционерското друштво или командитното друштво со акции. Акциите можат да бидат обични и приоритетни;
2. "Акционерско друштво со посебни обврски за известување" е друштво кое извршило јавна понуда на хартии од вредност; или има основна главнина од 1.000.000 ЕВРА во денарска противвредност и повеќе од 50 акционери, освен друштвата котирали на берза;
3. "Барање за одобрение" е писмен документ кој се поднесува до Комисијата за хартии од вредност од страна на издавачот, со кое се бара дозвола за јавна или приватна понуда на хартиите од вредност;
4. "Благајнички запис" е краткорочна хартија од вредност издадена од Народната банка на Република Македонија, која се продава по дисконтирана вредност, а на денот на пристигнување издавачот ја исплаќа номиналната вредност;
5. "Внатрешна информација" е секоја ценовно чувствителна информација која не е јавно објавена преку печатени или електронски медиуми;
- 5-а. "Деловна тајна" е податок, документ или информација која овластениот учесник на пазарот на хартии од вредност при работењето ја добива за правно или физичко лице и која треба да ја чува во тајност и соодветно да ја заштити;
6. "Дематеријализирана хартија од вредност" е хартија од вредност којашто се води како електронски запис;
7. "Деривативни финансиски инструменти" се инструментите чијашто цена директно или индиректно зависи од цената на хартиите од вредност, стоките, девизите, берзанските индекси или каматните стапки кои не се потврди за депозит;
8. "Договор за фјучерси" е стандардизиран договор за идна продажба на однапред определен датум на хартии од вредност, девизи, стоки, берзански индекси или каматни стапки, со кој едната страна се обврзува да изврши предавање на договорениот имот, а другата страна се обврзува да ја плати однапред договорената цена;
9. "Договор за опција" е стандардизиран договор за идно купување или предавање на хартијата од вредност, девизите, стоките, берзанските индекси или каматните стапки, според кој едната договорна страна има право, но не и обврска, да го купи или да го продаде предметот на опцијата, по однапред договорена цена, секој работен ден до истекот на договорениот рок, а другата страна се обврзува, на барање на првата страна, безусловно да го предаде или да го преземе и да го плати договорениот предмет на опцијата;

10. "Дозвола за работа со хартии од вредност" е дозвола за работење на брокер и дозвола за работење на инвестиционен советник;
11. "Државен запис" е краткорочна должничка хартија од вредност издадена од Република Македонија;
12. "Депозитна камата" е просечната каматна стапка која ја плаќаат деловните банки во Република Македонија на денарските депозити на физички лица орочени на период од една година;
- 12-а. "Добра репутација" е чесност, компетентност, работливост и поседување особини кои даваат сигурност дека лицето со начинот на своето работење нема да влијае во насока на загрозување на стабилноста и сигурноста на брокерската куќа, берзата или депозитарот за хартии од вредност;
13. "Долгорочна хартија од вредност" е хартија од вредност чиј рок на пристигнување е една календарска година или подолго од денот на нејзиното издавање;
14. "Изложеност на брокерска куќа" е збир на побарувањата, вложувањата во хартии од вредност и капиталните влогови на брокерската куќа;
15. "Институционален инвеститор" е банка, осигурително друштво, отворен и затворен инвестициски фонд или пензиски фонд и друштво за управување со отворен и затворен инвестициски или пензиски фонд, централни банки, национални влади и органи на локална самоуправа, Меѓународниот монетарен фонд, ЕБРД, ЕИБ и финансиско холдинг друштво;
16. "Јавна понуда" е јавен повик за запишување и купување на хартии од вредност објавен во средствата за јавно информирање;
17. "Комерцијален запис" е должничка краткорочна хартија од вредност издадена од акционерско друштво или командитно друштво со акции, со која издавачот се обврзува дека на сопственикот ќе му ја исплати номиналната вредност и договорената камата на точно определен датум на достасување. Комерцијалниот запис може да има фиксна или варијабилна каматна стапка, или да биде без камата;
18. "Комисија" е Комисија за хартии од вредност на Република Македонија, која претставува самостојно и независно регулаторно тело со јавни овластувања утврдени со овој закон, Законот за инвестициони фондови, Законот за преземање на акционерски друштва и на сите подзаконски акти донесени врз основа на овие закони;
19. "Квалификувано учество во однос на едно правно лице" е сопственост на мнозински пакет на акции со право на глас во правното лице или сопственост на акции со право на глас, кое ако се искористи е доволно за именување или разрешување членови на управниот или надзорниот одбор и одборот на директори;
- 19-а. "Квалификувано учество во брокерска куќа, берза или депозитар за хартии од вредност" е директно или индиректно поседување на најмалку 10% или повеќе од вкупниот број на акции или од издадените акции со право на глас во брокерска куќа, берза или депозитар за хартии од вредност, без оглед дали лицето ги стекнува акциите само или заедно со други поврзани лица;

20. "Краткорочна хартија од вредност" е хартија од вредност чиј рок на пристигнување е пократок од една календарска година од денот на издавањето;
21. "Котација" е ставање на одредена класа на хартии од вредност од страна на берза на посебна платформа за тргување врз основа на договор меѓу таа берза и издавачот на хартиите од вредност со кој се регулираат меѓусебните права и обврски;
22. "Нетрговски пренос" е пренос на сопственоста на хартиите од вредност кој настанува врз основа на подарок, наследство, судска одлука и реализација на договор за залог, согласно со закон;
23. "Обврзница" е долгорочна должничка хартија од вредност, со која издавачот се обврзува дека на сопственикот на обврзницата еднократно или во рати, ќе му го исплати на определениот ден, износот на номиналната вредност на обврзницата и каматата. Обврзницата може да биде обезбедена или необезбедена, да има фиксна или варијабилна камата, да биде без камата, може на сопственикот да му дава право на камата и/или исплата на однапред определени рати, може да се откупи од страна на која било страна под одредени услови и/или може на сопственикот да му даде право да ја претвори обврзницата во друг вид на хартија од вредност на издавачот.
24. "Овластен учесник на пазарот на хартии од вредност" е секое физичко или правно лице вклучено во работењето на пазарот на хартии од вредност, кое има добиено соодветна дозвола од Комисијата, вклучувајќи депозитари,
25. "Просечна пазарна цена на акциите" е пондерирана аритметичка средина на сите цени од сите трговски трансакции, со исклучок на блок трансакциите, со определена хартија од вредност во еден ден на тргување на овластена берза. Како пондер се зема количината на истргуваните хартии од вредност;
26. "Проспект" е писмен документ во кој се содржани сите релевантни податоци кои му овозможуваат на купувачот на хартиите од вредност опишани во документот, да направи процена за правното, финансиското и деловното работење на издавачот, за инвестициониот ризик и за правата кои произлегуваат од понудените хартии од вредност;
27. "Примарен пазар" е првото продавање на хартиите од вредност од страна на издавачите, односно првото запишување и уплата на хартиите од вредност;
28. "Приватна понуда" е понуда за запишување и уплаќање на хартии од вредност, која е упатена на не повеќе од 20 лица кои не се акционери во акционерското друштво и кои не се поврзани лица со акционерите во акционерското друштво а кои се поединечно именувани во актот за издавање на хартии од вредност или се однесува само на институционални инвеститори, освен приватната понуда од член 27 став (6) на овој закон;
29. "Поврзани лица" се поврзани правни лица, поврзани физички лица и физичко лице поврзано со правно лице;
30. "Поврзани правни лица" се: правно лице кое поседува, директно или индиректно, најмалку 20% од акциите со право на глас од другото правно лице; правно лице во кое најмалку 50% од членовите на управниот или надзорниот одбор и одборот на директори се членови на управниот одбор, надзорниот одбор или одборот на директори на другото правно лице; правно лице, кое согласно со

одредбите на Законот за трговските друштва има значително учество, мнозинско учество или заемно учество во другото правно лице; две правни лица кои се контролирани од исто или исти правни или физички лица; правно лице кое по друг основ го контролира друго правно лице;

31. "Поврзани физички лица" се физички лица коишто се: во сродство преку брак или посвојување; деца и родители, браќа и сестри, полубраќа и полусестри, баби, дедовци и внуци; на друг начин се крвно поврзани до втор степен; живееле во заедница 5 години непрекинато во однос на родител-старател и дете, маќеа или очув и посинок и поќерка, снаа, зет и родители на брачните другари;

32. "Физичко лице поврзано со правно лице" е лице кое директно или индиректно поседува 20% од акциите со право на глас во правното лице или на друг начин има квалификувано учество во правното лице. Комисијата детално ги пропишува условите за дополнително одредување на поврзани лица;

33. "Порамнување" е процес на исполнување на обврските на овластените учесници на пазарот на хартии од вредност коишто произлегуваат од склучената трговска трансакција на секундарниот пазар, односно извршување на плаќањето од страна на купувачот и пренос на сопственоста на хартиите од вредност од страна на продавачот;

34. "Потврда за странска хартија од вредност" е доказ за сопственост на странска хартија од вредност, која на ниеден друг начин не е понудена, продадена или тргувана во Република Македонија, создадена со цел да се овозможи тргување со странската хартија од вредност во Република Македонија;

35. "Репо договор" претставува договор за промптна продажба/купување на хартии од вредност со обврска на продавачот/купувачот за повторен откуп/продажба на истите или слични хартии од вредност на некој иден датум по однапред утврдена цена;

36. "Саморегулирачка организација" е правно лице чии членови и/или акционери се овластени учесници на пазарот на хартии од вредност и која донесува правила и процедури за примена на правилата за организација и регулативата од областа на хартиите од вредност во Република Македонија, преку испитување, одлучување, и во случај на повреда и утврдување на дисциплински и други мерки;

37. "Сериски хартии од вредност" се хартиите од вредност издадени во исто време, од ист издавач и кои даваат исти права и обврски на сите сопственици;

38. "Секундарен пазар" е секое купување или продавање на претходно издадени хартии од вредност;

39. "Сертификат за депозит" е должничка хартија од вредност издадена од банка, врз основа на средства депонирани кај издавачот со кој се евидентира депозитот на посебна сметка кај издавачот и која го обврзува издавачот да му го исплати на сопственикот депозитот и камата во одреден временски период. Сертификатот за депозит е неограничено пренослив и се издава како сериска хартија од вредност. Сертификатот за депозит може да биде долгорочна или краткорочна хартија од вредност, со фиксна или варијабилна камата, без камата и може да има определен датум на пристигнување кој може да биде продолжен со соодветно барање на сопственикот.

40. "Сопствени акции" се акциите претходно издадени и продадени од страна на акционерско друштво или командитно друштво со акции кои подоцна друштвото ги стекнува по различни основи;

40-а. "Сопствени средства" се средства кои се состојат од основната главнина, резервите и други категории на сопствени средства пресметани согласно Правилникот за категориите на сопствени средства и начинот на пресметување на износот на сопствени средства на брокерската куќа;

41. "Трговски трансакции" се промени на сопственоста на хартиите од вредност на секундарниот пазар како резултат на нивно купување или продавање;

42. "Утврдување" е повеќефазен процес којшто се состои од: идентификација на овластените учесници на пазарот на хартии од вредност коишто склучиле трговска трансакција на секундарниот пазар, идентификација на хартијата од вредност со која е тргувано, количината на хартии од вредност со која се тргувало и цената по која е склучена трансакцијата; потврдување на елементите на трговската трансакција од страна на овластените учесници на пазарот на хартии од вредност кои ја склучиле истата; и пресметка на меѓусебните обврски на овластените учесници на пазарот на хартии од вредност коишто склучиле трговска трансакција на секундарниот пазар;

43. "Финансиски извештај" е извештајот кој во себе ги вклучува билансот на состојба, билансот на успех, извештајот за промени на главнината и извештајот за паричните текови;

44. „Хартии од вредност“ се: акции издадени од акционерски друштва и од командитни друштва со акции, акции во инвестициските фондови кои работат според Законот за инвестициски фондови, обврзници, инструменти на пазарот на пари, деривативни финансиски инструменти, потврда за странска хартија од вредност и други финансиски инструменти кои според Комисијата се сметаат за хартии од вредност. Овие хартии од вредност се неограничено преносливи.

45. "Ценовно чувствителни информации" се информации од специфична природа, кои се директно или индиректно поврзани со издавачот на хартиите од вредност и кои, доколку се обелоденат, би можеле да влијаат на цената на хартиите од вредност на издавачот или да влијаат на одлуката на инвеститорите да купуваат, продаваат или да ги чуваат хартиите од вредност.

Известувања на сопствениците на хартии од вредност

Член 67

(1) Сопственикот на хартии од вредност регистриран во депозитарот, се известува за состојбата на неговата сметка на хартиите од вредност согласно со овој закон и со правилата за работа на депозитарот.

(2) При регистрирање на хартиите од вредност и при секоја настаната промена на сопственоста, депозитарот е должен на сопственикот на хартии од вредност да му достави извод од состојбата на сметка на хартии од вредност, без надоместок и во рок од пет работни дена од регистрирањето, односно настанувањето на промената.

(3) Депозитарот е должен на барање на сопственикот на хартии од вредност да му издаде извод од состојбата на сметка. За издавање на изводот, сопственикот плаќа надоместок утврден во тарифата на депозитарот.

(4) Депозитарот е должен да издаде список на сите сопственици на хартии од вредност на издавачот на хартиите од вредност, по барање на државни органи и на служби овластени со закон.

(5) На првиот работен ден од секој месец депозитарот објавува на својата веб страница список на секое физичко и правно лице кое поседува над 5% од која било класа на хартии од вредност на акционерското друштво со посебни обврски за известување.

Извештаи за работењето на депозитарот

Член 69

(1) Депозитарот поднесува извештаи до Комисијата за новоиздадените хартии од вредност и вкупниот износ на извршен пренос на сопственоста на хартиите од вредност, како и за другите факти и околности значајни за функционирањето на пазарот на хартии од вредност.

(2) Депозитарот ја известува Комисијата во рок од пет работни дена по евидентирањето на преносот на хартиите од вредност со кој сопственикот на хартии од вредност стекнува вкупно повеќе од 5% на кој било род и класа на хартии од вредност издадени од страна на акционерското друштвото со посебни обврски за известување.

(3) Комисијата поблиску ги пропишува содржината, начинот и роковите на поднесување на извештаите и известувањето од ставовите (1) и (2) на овој член.

Тековни извештаи за ценовно чувствителни информации

Член 158

(1) Акционерското друштво е должно веднаш, а најдоцна наредниот работен ден, до Комисијата да достави извештај за настанување на секоја ценовно чувствителна информација (во натамошниот текст: тековни извештаи) и најдоцна во рок од пет работни дена најмалку во еден дневен весник во Република Македонија да објави соопштение за ценовно чувствителната информација.

(2) Тековните извештаи Комисијата веднаш по добивањето ги објавува на нејзината веб страница.

(3) Тековните извештаи и јавното соопштение од ставот (1) на овој член се однесуваат особено на:

1) загуба поголема од 30% од активата на друштвото;

2) намалување на основната главнина под големината утврдена во статутот на друштвото;

3) стекнување или отуѓување на над 5% од средствата на акционерското друштво;

- 4) донесени одлуки за зделки со заинтересирана страна и мислењето на овластениот ревизор, доколку вредноста на зделката или кумулативната вредност на меѓусебно поврзани зделки во текот на изминатите 12 месеци од денот на одобрувањето на зделката надминува 10% од вредноста на активата на друштвото;
- 5) донесени одлуки за големи зделки;
- 6) промена на овластен ревизор;
- 7) оставка, разрешување и именување на членовите на органите на управување;
- 8) склучување или раскинување на договори или други правни работи кои влијаат врз работата и исполнувањето на основната дејност на акционерското друштво;
- 9) секој настан кој може да предизвика ненавремено или предвремено плаќање на финансиските обврски на акционерското друштво;
- 10) поднесен предлог за отворање стечајна постапка или постапка на ликвидација, или поведена претходна постапка, односно отворена постапка на стечај пред надлежен суд или отворена постапка на ликвидација;
- 11) неисполнување на обврски врз основа на издадени хартии од вредност од страна на акционерското друштво;
- 12) сите судски постапки во кои е вклучено акционерското друштво како тужител, односно тужена страна чија вредност изнесува најмалку 5% од вредноста на капиталот на друштвото определена врз основа на последните ревидирани годишни финансиски извештаи;
- 13) сите промени на правата што ги носат акциите од ист род и
- 14) сите засновани залози (заложно право) врз подвижни ствари, хартии од вредност, побарувања и други права (рачен залог) и врз недвижности (хипотека) чијашто вредност, поединечно и/или кумулативно, изнесува најмалку 5% од вредноста на капиталот на друштвото определена врз основа на последните ревидирани годишни финансиски извештаи.

Годишен извештај

Член 230

(1) Комисијата за својата работа до Владата на Република Македонија и до Собранието на Република Македонија доставува еднаш годишно, најдоцна до 31 мај, годишен извештај за својата работа, заедно со финансиските извештаи кои се во согласност со меѓународните стандарди за финансиско известување, ревидирани од овластен ревизор согласно со меѓународните ревизорски стандарди и финансискиот план за наредната година. Комисијата го доставува годишниот извештај до Собранието за усвојување.

(2) Комисијата во рок од 15 календарски дена од денот на усвојување на годишниот извештај, истиот го објавува на својата веб страница и објавува резиме од годишниот извештај со мислење од овластен ревизор во најмалку еден дневен весник кој излегува на територијата на Република Македонија.

Прекршочен орган

Член 232-а

- (1) За прекршоците утврдени во членовите 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244 и 245 од овој закон прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува Комисијата за хартии од вредност (во натамошниот текст: Прекршочен орган).
- (2) Прекршочната постапка од ставот (1) на овој член пред Прекршочниот орган ја води Комисија за одлучување по прекршок (во натамошниот текст: Прекршочна комисија), формирана од лица вработени во Комисијата за хартии од вредност, кои ги именува претседателот на Комисијата за хартии од вредност.
- (3) Прекршочната комисија е составена од три лица кои се вработени во Комисијата за хартии од вредност од кои едно ја врши функцијата претседател на Прекршочната комисија.
- (4) Членовите на Прекршочната комисија се избираат за времетраење од пет години со право на реизбор.
- (5) Членовите на Прекршочната комисија се со завршено високо образование, а за претседател на Прекршочната комисија може да биде именуван само дипломиран правник со положен правосуден испит.
- (6) Прекршочната комисија донесува одлуки за прекршоците од овој закон и за изрекување прекршочни санкции.
- (7) Прекршочната комисија донесува деловник за својата работа кој претходно е одобрен од претседателот на Комисијата за хартии од вредност.
- (8) Против решенијата на Прекршочниот орган, со кои се изрекува прекршочна санкција може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежниот суд.

Посредување

Член 232-в

(1) За прекршоците утврдени во овој закон, овластените лица од страна на Комисијата за хартии од вредност за спроведување надзор, во рамки на своите овластувања, можат на сторителот на прекршокот да му понудат посредување и постигнување согласност со која сторителот на прекршокот треба да ја плати глобата, другите давачки или да ги отстрани последиците од прекршокот.

(2) Овластените лица од страна на Комисијата за хартии од вредност за спроведување надзор за случаите од ставот (1) на овој член составуваат записник во кој се констатира согласноста на двете страни за покренување на постапка за посредување, на кој се потпишува и сторителот на прекршокот.

(3) Постапката за посредување се покренува со барање од страна на овластените лица од страна на Комисијата за хартии од вредност за спроведување надзор во рок од осум дена од денот кога е констатирано сторувањето на прекршокот.

(4) Согласноста за посредувањето треба да се постигне во рок од осум работни дена од денот кога е започната постапката за посредување.

(5) Постапката за посредување се води пред Комисија за посредување составена од три лица кои се вработени во Комисијата за хартии од вредност, а кои ги именува преседателот на Комисијата за хартии од вредност.

(6) Членовите на Комисијата за посредување треба да имаат завршено минимум високо образование.

(7) Комисијата за посредување работи на седници во полн состав на кои задолжително присуствуваат претставници на сторителот на прекршокот и овластено лице од страна на Комисијата за хартии од вредност за спроведување надзор кое го констатирало прекршокот.

(8) Комисијата за посредување е должна да ја започне постапката во рок од 24 часа од денот кога е пристигнато барањето од ставот (3) на овој член.

(9) За склучената согласност по посредувањето се составува спогодба во која се констатира согласноста на двете страни.

(10) Во спогодбата се утврдуваат обврските на сторителот на прекршокот, а особено:

1) висината и начинот на плаќање на глобата;

- 2) висината и начинот на плаќање на други давачки и трошоци и
- 3) мерките кои треба да ги преземе сторителот со цел да ги отстрани последиците од прекршокот.

(11) Во случаите кога е постигната согласност за посредување, глобата на сторителот може да биде намалена најмногу за една половина од максимум пропишаната глоба за прекршокот.

(12) Спогодбата од ставот (10) од овој член има сила на извршна исправа.

(13) Комисијата за хартии од вредност донесува деловник и трошковник за работа на Комисијата за посредување. Висината и видот на трошоците утврдени во трошковникот се определуваат врз основа на реалните трошоци што ги има Комисијата за хартии од вредност заради обезбедување на работа на Комисијата за посредување.

(14) Членовите во Комисијата за посредување имаат право на награда за својата работа во Комисијата која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот на работа на членовите и сложеноста на прекршоците.

(15) Комисијата за посредување е должна да води евиденција за поведените постапки за посредување и за нивниот исход.